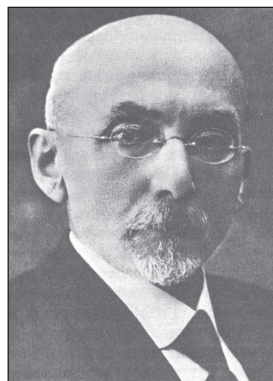

ОТОКАР БРЖЕЗИНА (1868–1929) – най-значимият поет на чешкия символизъм. Посвещава своето слово на елитарната идея за Изкуството като висше проникновение и познание. Създава поезия на мистичния екстаз. Стихосбирките му – Тайнствени далнини (*Tajemné dálky*, 1875), Разсъмване на запад (*Svítaní na západě*, 1896), Ветрове от полюсите (*Větry od pólů*, 1897), Строители на храма (*Stavitelé chrámu*, 1899) и Ръце (*Ruce*, 1901), излизат през 90-те години и са единни като естетическа и образна система. Лирическият герой е в очакване на божественото тайнство, което за него е смъртта. Бржезина е поет с изключително сложна стилистика, която напомня на бароковата пишна експресивност, но в същото време притежава интелектуалната въгъбеност и метафоричния лиризмъ на поколението от края на века, вдъхновено от ницшеанската философия.

Силата на тази поезия е в удивителната неделимост на сложно образно значение, което е най-често от митологичен или философски порядък, и един изискан, филигранен, музикално въздействащ и ерудитски организиран изказ. Поради стилистичната енигматика на своя език, която владее до съвършенство, Бржезина е на практика не само непреводим, но и трудно разбираем и за чешкия читател.

Предложените стихотворения са от първата му стихосбирка – Тайнствени далнини.

Ж. Ч.

Ó, SÍLO EXTASÍ A SNŮ, z níž umění
plá barev vějířem a v tónech burácí!
Tvým kouzlem z myšlenek se záře pramení,
jak z éteru se světlo nítí vibrací.
Na oběť duše mé svůj žhavý sešli přival,
ó moci vítězná, jež v inspiraci pláš,
jak v oltář kamenný se oheň s nebe slíval,
když oběť krvavou naň kladl Eliáš!

V mé duši smutek dlí a hořké vůně teskné,
myšlenka má je voskovicí světla mdlého,
jež v těla svícnu nečistém se třesouc leskne
na oltář věčný postavena Neznámého.

Žen žhavý ret mé krve vášní neroznítíl
a lásky šílenství mi v zrácích nezaplálo,
žár bílý rozkoše mi v nervech nezásvítíl
a vůni přátelství jsem v žití udýchal málo.

Sám v tiché klausuře jsem počet žití řešil
a jenom nad svých snů jsem záhonem se shýbal,
více nežli v životě jen v myšlenkách jsem hřešil
a přelud miloval a páru tuh svých líbal;

Mé jaro bylo smutnou, elegickou písní,
již tichlým tremolem mi život zahrál flétnou,
a dny mých radostí, jako v trávy trs, jenž tísní
se při zdích, ve dlažbě, když kapky rosy slétnou.

Mé vzpomínky jsou bez barev a beze vláhy
jak protěž v herbáři, jenž bílou plísni dýše;
nakyslý parfum chudoby jsem dýchal záhy
a ponížených žeň jsem klidil na své liše.

Zář grandiosní vesmíru když v zrak mi padla
síť věčných tajemství a osnovami světla,
v mou duši odražená kosmu od zrcadla

v ohnisko palčivé a krvavé se střetla.
Puch krve sražené jsem dýchal z dějin zvěsti
a hrůzu Neznámého z vlastní duše hloubi,
a zřel jsem v žití hru, kde bledý přelud štěstí
jak v perleti se lomem vrchních vrstev snoubí.

Netoužím žízně své u žití svlažit břehů,
jak Gedeonův voj u zdrojů píti z dlaně:
paprsků mystických jsem v duši sebral něhu
a v chrámu Tajemství jsem klekl zadumaně.

Je smutna duše má a plna vůně teskné,
má myšlenka je voskovicí světla mdlého,
jež v těla svícnu nečistém se třesouc leskne
na oltář věčný postavena Neznámého.

Ó sílo extasí a snů, z níž umění
plá barev vějířem a v tónech burácí!
Tvým kouzlem z myšlenek se záře pramení,
jak z éteru se světlo nítí vibrací.
Na oběť duše mé svůj žhavý sešli přival,
ó moci vítězná, jež v inspiraci pláš,
jak v oltář kamenný se oheň s nebe slíval,
když oběť krvavou naň kladl Eliáš!

О, СИЛА ОТ ЕКСТАЗ И СЪНИЩА, с които
изкуството пламти сред багри, в грохот еква!
Чрез твойто чудо мислите в заря излитат
и нишки светлина от етера потрепват.
О, властна сило, вдъхновение от пламък,
обляха ми душата с огнена стихия,
тъй огън се изля върху олтар от камък
там, дето жертвеника сложил бе Илия¹!

В душата ми тъга изтлява с дъх горчив,
а мисълта ми – вошеница светлина,
потрепва в тялото на свещник нечестив
върху олтара вечен на Незнайния.

¹ Илия – пророк и чудотворец от Стария завет. В името на Яхве се бори срещу култа на Ваал. Всички пророци се събират в планината Кармил. Тези, които служат на Ваал, призовават своя бог, но напразно. Тогава Илия построява от дванадесет камъка жертвеник на Яхве, полага там жертва и се обръща към Яхве. В този миг от небето се излива „огънят на Яхве“ и целият народ го приветства. Илия убива край потока Кисон пророците на Ваал. Той отива в пустинята и моли Бог да му изпрати смърт, но 40 дни и нощи ангел идва, докато спи, и го храни. Яхве иска от Илия да се върне обратно и да проповядва в негово име. На два пъти го спасява от гонителите, като изпраща огън върху тях. – Б. пр.

Аз от любовна страст не съм обезумявал,
горещи устни не разпалваха кръвта ми,
екстаз не ме е нажежавал чак до бяло,
не вдишвах на приятелството аромата.

Сам в тих затвор животите си преброявах
и само над лехата на съня се свеждах,
грешах по-често в мислите си, не наяве,
бях влюбен в призрака на своите копнежи.

Бе пролетта ми тъжна, елегична песен,
животът я изсвири с флейтата си тихо,
а радостта ми – храст сред камъни заплетен
в мига, когато капките роса политат.

А спомените ми – без влага и без цвят –
хербарий с еделвайс сред дъх на плесен сива;
отрано знам дъха горчив на бедността
и жътвата на робите бе в мойта нива.

Зарята на всемира в моя поглед падна,
когато на извечни сили светлините
от огледалото космично към душата
се сляха в палещо и кърваво огнище.

С душата своя от историята дишах
страх от Незнайния и смрад от кръвна глеч
и как през процепите сред седеф изтича
видях на щастието призрака възблед.

Не искам като Гедеонови войници²
край изворите жажда да гася със длани:
взех нежност от мистичните искрици
и коленичих аз на Тайнството във храма.

В душата ми прелива скръб и дъх горчив,
а мисълта ми – вошеница светлина,
потрепва в тялото на свещник нечестив
върху олтара вечен на Незнайния.

О, сила от екстаз и сънища, с които
изкуството пламти сред багри, в грохот еква!
Чрез твое чудо мислите в зря излитат
и нишки светлина от етера потрепват.
О, властна сило, вдъхновение от пламък,
обляха ми душата с огнена стихия,
тъй огън се изля върху олтар от камък
там, дето жертвеника сложил бе Илия!

² Гедеон – герой от Стария завет. По заповед на Бог разрушава жертвеника на Ваал и издига олтар на Яхве. В отговор на това той получава Божията подкрепа, събира голяма армия, но Господ му казва да заведе войниците си на извора и да вземе само тези, които „лечат като куче“, а не тези, които коленичат и пият вода от шепата си. Така той тръгва с 300 войници, които са пили направо от извора, и успява да освободи Израил от многохилядната армия на мадиамците (Съдии 7: 4–7). Очевидно в този стих лирическият герой на Бржезина изразява своя копнеж да бъде сред избраниците на Бога. – Б. пр.

ŽEH BÍLÝ SVĚTLA

Žeh bílý světla v lampě mé duše jsi stáh,
že v agonii rudé krvácí do šera.
Pod zvlhlými klenbami dní jdu v myšlenkách,
jak chodbami opuštěného kláštera,

kde o fresky stěn tříští se vlny soumraku
a zapomenuté legendy v zčernalých rámech se tmí,
jak okna prolomena v staletí zázraků
do zasmušilých horizontů Tajemství.

A v kouřících dálkách, kde zsinale mlhy se strou
nad arkýře paláců a v boulevardů ruch,
vítězný život zmítá se a kypí vířící hrou
v bizarních pěnách vášni a síly a tuh;

žen ohnivé pohledy jiskrami prší do žádostí těl,
spálená síla nervů pod lebkami tlí,
a v tisících illusí jástot a úzkost a žel
třese se na napjatých strunách Tajemství.

Žeh bílý světla v lampě mé duše jsi stáh,
že v agonii rudé krvácí do šera.
Pod zvlhlými klenbami dní jdu v myšlenkách,
jak v kvílících melancholiích večera,

a naslouchám hodinám Veliké Noci, bijícím tmou,
až s věží věčného Města v kovových slzách se schví
jak matutinum andělů v čekající duši mou
ráz hodiny mé poslední, angelus Tajemství.

ОГЪНЯТ БЯЛ НА СВЕТЛИНАТА

Бял пламък във фенера на душата стягаш
и той сред полумрак в агония кърви.
Вървя през дните си под сводове от влага
като в коридор на изоставен манастир,

там, где вълни от мрак се блъскат в стенописи
и митове далечни в рамките тъмнеят –
прозорци във века на чудото разбити
на Тайнството към хоризонтите му бледи.

Синеят в димни далнини мъгли безбрежни
над дворцови веранди, в уличната суетня,
сред пяната на страсти, пориви, копнежи
победният живот кипи във вихрена игра;

от женските очи вали в телата огън,
изтляват в черепите нерви обгорели,
и тръпнат сред илюзии, възторг, тревога
на Тайнството по опнатите струни бели.

Бял пламък във фенера на душата стягаш
и той сред полумрак в агония кърви.
Вървя през дните си под сводове от влага
като на меланхолия среднощен вик.

И часовете на Нощта отекват в мрака
от кулата на онзи вечен Град с метален глас –
молитва утринна душата моя чака,
ангела на Тайнството – последния ми час.

